

Konstrukcija odjeće za radne pse

Mandić, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:426727>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET**

**ZAVRŠNI RAD
KONSTRUKCIJA ODJEĆE ZA RADNE PSE**

Lana Mandić

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
ZAVOD ZA ODJEVNU TEHNOLOGIJU

ZAVRŠNI RAD
KONSTRUKCIJA ODJEĆE ZA RADNE PSE

Izv. prof. dr. sc. Slavica Bogović

Lana Mandić

Mat. br. : 0117230619

Zagreb, rujan 2023.

Zavod u kojem je rad izrađen:

Sveučilište u Zagrebu,
Tekstilno-tehnološki fakultet,
Zavod za odjevnu tehnologiju

Broj stranica: 32

Broj slika: 31

Broj literaturnih izvora: 19

Članovi povjerenstva:

1. doc. dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, predsjednik/ca
2. izv. prof. dr. sc. Slavica Bogović, član/ica
3. izv. prof. dr. dr. sc. Iva Rezić, član/ica
4. izv. prof. dr. sc. Ružica Brunšek, zamjenik člana/ice

Datum obrane:

SAŽETAK:

U radu je prikazana temeljna konstrukcija odjevnog predmeta za radne pse srednje velike pasmine. Kroj je modeliran prema skici i idejnom rješenju odjevnog predmeta. Odjevni predmet je oblikovan na način da zadovolji potrebe vlasnika radnog psa i time omogući sinergiju psa i vlasnika u obavljanju radnih zadataka. Za potrebe konstrukcije kroja proučena je anatomija pasa i fizičke karakteristike pasmina osiguravajući pri tome neometano kretanje pasa i izvršavanje radnih zadataka. Istraženo je koje su pasmine najprimjerenije za obavljanje radnih zadataka te u koje svrhe. Izrađen je probni model odjevnog predmeta za psa. Izabrana je pasmina koja najviše odgovara vrsti posla za koju se izrađuje odjevni predmet. Navedeni su načini i dijelovi tijela koju je potrebno izmjeriti prije izrade konstrukcije odjevnog predmeta.

Ključne riječi: Konstrukcija odjeće za pse, modeliranje odjeće, radni psi, mjerenje pasa

SADRŽAJ:

1.UVOD.....	1
2.TEORIJSKI DIO.....	2
2.1.POVIJEST PASA.....	2
2.2. PSI POMAGAČI.....	4
2.2.1.PASMINE.....	6
2.3.ANATOMIJA PASA.....	8
2.4.UZGOJ PASA POMAGAČA.....	9
2.5.PSI U MODI.....	10
2.6.ODJEVNI PREDMETI ZA PSE.....	12
3.RAZLIKE IZMEĐU LJUDSKIH I PSEĆIH ODJEVNIH PREDMETA.....	15
4.EKSPERIMENTALNI DIO.....	16
4.1.ODREĐIVANJE TJELESNIH MJERA PASA.....	16
4.2. KONSTRUKCIJA PSEĆE ODJEĆE.....	20
4.3..ISPITIVANJE KROJA.....	23
4.4.MODELIRANJE ODJEVNOG PREDMETA.....	25
5.REZULTATI.....	26
5.1.KROJNI DIJELOVI.....	26
5.2.DODAVANJE ŠAVNIH DODATAKA.....	27
6.RASPRAVA.....	28
6.2. GOTOV PRSLUK ZA RADNOG PSA.....	28
7.ZAKLJUČAK.....	30
8.LITERATURA.....	31

1. UVOD

Nerazdvojiva veza između psa i čovjeka traje preko nekoliko tisuća godina te seže od samih početaka međusobnog suživota. Pas se svojom prilagodbom na čovjeka, kao i svojom odanošću i inteligencijom razvijao iz života u prirodi, kao zaštitnika do pomoćnika u različitim aktivnostima i potrebama ljudi. Psi imaju određene karakteristike koje su vidljive od rođenja. Rađaju se gluhi i slijepi, a majka ih doji i štiti od vanjske okoline. Tek nakon 10.-og dana štenci otvaraju oči, i počinju se kretati po svojoj okolini. Pseće ponašanje je kombinacija instinkta i okoline u kojoj jesu. S obzirom da se psi koriste u raznim i zahtjevnim aktivnostima, njihove fizička i psihička opremljenost je ključna. Spoznaja da su psi osjećajne životinje koje pružaju veliki radni doprinos, odražava se u promjenama zakonodavstva i politike na globalnoj razini, što predstavlja promjenu u našem odnosu s tim životinjama i važnosti koju dajemo njihovoj dobrobiti i osjećajima. Ponekad činjenica da li je korištenje životinja prihvatljivo je složena, i uključuje razmatranje elemenata kao što su sociokulturni, ekonomski, ekološki, zdravlje ljudi i sl. Iako postoji razlika u tome kako se te usluge uvažavaju i ocjenjuju iz ljudske i životinjske perspektive, u zadnjih nekoliko godina došlo je do velikog napretka u procjeni dobrobiti pasa radnika. Psi koji rade s ljudima trebali bi imati sposobnost uspostavljanja odnosa u svojim životima i sposobnost živjeti svoje živote u potpunosti, bez obzira na njihove radne aktivnosti. Radne aktivnosti životinja trebale bi poboljšati njihova iskustva kvalitete život [1].

2. TEORIJSKI DIO

Prema ranijim istraživanjima radni psi su nastali već pri prvom kontaktu između ljudi i pasa prije više od 10 000 godina. Kako je ta veza rasla, psi se počinju uzgajati u što više svrha, i samim time se razvijati i rasti uz čovjeka. Kako raste potreba za psećom uslugom, tako ljudi imaju veći interes za pse i kao kućne ljubimce, i u modne svrhe, kasnije i u proizvodnji odjevnih predmeta za njih, pa i kućanskih proizvoda, kao što su kreveti, igračke i sl. [2].

2.1. POVIJEST PASA

Kroz povijest, ljudi su razvili različite vrste strategija, a jedna od najstarijih je suživot sa psima. Jedan od najvažnijih prijelaza u ljudskoj povijesti je bilo pripitomljavanje pasa, to je proces koji je stvorio domaćeg psa. Na sl. 1 može se vidjeti primjer lovačkih pasa sa ljudima, što je jedna od najranijih svrha u kojoj su se psi pripitomljavali. Povijest pasa je blisko vezana za povijest ljudi. Veza između ljudi i pasa je kada su praljudi pripitomili vukove i počeli ih još kao štenad odgajati kao svoje partnere u lovu i kao pomoć u obrani od drugih grabežljivaca. Raniji arheološki dokazi tvrde da je prvi najvjerojatniji predak današnjih pasa bio indijski vuk. Prema fosilnim ostacima, najraniji predak današnjih pasa je imao genetičke karakteristike više vrsta vukova iz različitih područja u različito vrijeme. Ljudi su kroz godine u uzgoju pasa stvorili i nove pasmine. Jedan od najstarijih se naziva Saluki koji je bio uzgojen za lov na gazele. U srednjem vijeku uzgoj pasa za lov je bio samo za plemstvo. Kasnije u viktorijansko doba, lov su si mogli priuštiti i ljudi iz niže klase. Tada se lov smatrao i vrstom sporta pa je i u to vrijeme nastalo mnogo sportskih pasmina, kao što su Vizsla na sl. 2 ili njemački kratkodlaki Weimaraner sa sl. 3 [2].

Slika 1: Ljudi u lovu sa svojim lovačkim psima

Osim što su koristili u lovu, s vremenom su počeli raditi u kampovima kao sakupljači ostataka hrane i za grijanje svojim krznom u hladno doba. Psi sakupljači su s vremenom postali počasni članovi društva i svako je dobio svoje ime. Prije oko 8000 godina kada se počela uzgajati stoka, psi su počeli služiti u svrhu čuvanja ovaca, goveda, koza. Osim čuvanja imovine i lova, 1750. godine psi su se počeli podučavati u svrhu pružanja pomoći ljudi sa slabim vidom i sluhom. Poduka je prvobitno počela u pariškoj bolnici. U doba Prvog svjetskog rata, pasmina njemačkog ovčara je bila trenirana kao vodiči veterana, za hitnu pomoć i kao kuriri. Obzirom da imaju razvijen osjet mirisa, u napadu 11. rujna služili su u potrazi i spašavanju žrtava [3].

Slika 2: Pas Bill Vizsl

Slika 3: Pas njemački Weimarener

2.2. PSI POMAGAČI

Psi pomagači, osim što pružaju sigurnost kretanja slabo pokretnih ljudi, pomažu i pri prolaženju socijalnih prepreka zbog prepoznavanja reakcije ljudi. Prosječan radni vijek psa vodiča s korisnikom je između 7 i 8 godina, nakon čega se pas umirovljuje, prema procijeni stručnog tima. Ako se neki psi, s obzirom na njihovu sposobnost i zdravlje iskažu, onda oni u službi ostaju i duže. Školovanje pasa pomagača traje do 8 mjeseci, a obuhvaća, uz obvezne vježbe poslušnosti, kretanje po stepenicama, zaobilaženje prepreka, pronalaženje pješačkih prijelaza, autobusnih i tramvajskih stajališta te vođenje u prometu i sl. [4].

U Centru u kojem se psi školuju za terapijskog psa postoje razne podjele za koje se oni školuju [5]

- 1) Psi vodiči su najpoznatiji psi pomagači. Pomažu slijepim i slabovidnim osobama u kretanju po javnim mjestima i obavljanju potreba u svakodnevnom životu. Uobičajene pasmine pasa vodiča su labradori i Zlatni retriveri, a koriste se i Labradoodle (mješanac labradora i pudle). Psi vodiči inače nose posebnu ormu s ručkom koju vlasnik drži. Često je pravilo da se psi vodiči ne smiju maziti niti se igrati s njima dok imaju ormu što je znak da je pas na radnom zadatku.
- 2) Psi koji čuju su psi pomagači za gluhe ili nagluhe osobe. Pomažu svojim vlasnicima tako što upozoravaju na važne zvukove kao što su alarmi za dim, zvono na vratima i sl. Rade na način da kada pas čuje zvuk upozorava svog vlasnika i dovodi ga do izvora zvuka. Psi koji slušaju podupiru svijest i neovisnost svojih vlasnika.
- 3) Pas koji upozorava na dijabetes upozoriti će svog vlasnika na potencijalno jako opasno visoke i niske razine šećera u krvi. Njihovo osjetilo njuha omogućuje istreniranom psu koji upozorava na dijabetes da zna kada njegov vlasnik ima hiperglikemijsku epizodu, kada je šećer u krvi previsok ili hipoglikemijsku epizodu kada je šećer u krvi prenizak.
- 4) Psi za pomoć pri kretanju pomažu ljudima koji imaju mnogo različitih problema u kretanju, kao što su ozljede leđne moždine, ozljede mozga, mišićnu distrofiju i artritis. Mogu raditi zadatke kao što su otvaranje vrata, uzimanje nekog predmeta i čak pomoći svom vlasniku da plati na blagajni tako što će podići šape na pult i dati novčanik svog vlasnika blagajniku. Obavljaju zadatke kao što su učvršćivanje vodiča, pomoć pri pridržavanju ako osoba padne i treba joj pomoć da se uspravi, vraćanje ispuštenih predmeta, paljenje i gašenje svjetla, nošenje predmeta u naprtnjači za psa, traženje pomoći ako netko padne, pomoć ljudima ustati iz sjedećih položaja ili u vratiti osobu u sjedeći položaj, otvarati i zatvarati vrata, vući

invalidska kolica uz strmine i rampe i na kratke udaljenosti, (ako veličina psa i težina vođača to dopušta).

- 5) Psi koji reagiraju na epileptični napadaj treniraju se da bi pomogli osobi tijekom ili neposredno nakon što je imala epileptični napadaj. Zadaci ovih pasa mogu varirati od pronalaženja nekoga tko će pomoći njihovom vlasniku, poticanja vlasnika da im pomogne da se oporave nakon napadaja i fizičkog premještanja vlasnika ako ima napadaj na nesigurnom mjestu, kao što je ulica.
- 6) Psi za podršku autizmu pružaju pomoć i emocionalnu podršku osobama s autizmom. Ovi psi mogu posebno podići samopouzdanje kod djece i pomoći im da se povežu s prijateljima iz razreda. Pas za pomoć autističnoj osobi također može spriječiti dijete da pobjegne, a često ga može pratiti ako pobjegne.
- 7) Psi za otkrivanje alergija su istrenirani da prepoznaju mirise koji bi mogli biti štetni za njihovog vlasnika. Pas će tada upozoriti svog vlasnika na opasnost kako bi je oni mogli izbjeći.
- 8) Psihijatrijski službeni psi pokrivaju široku kategoriju pasa pomagača. Ovi psi mogu pomoći ljudima koji pate od depresije, anksioznosti i posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP). Ovi se psi mogu istrenirati da osjete promjene u tijelu svog vlasnika prije napada panike ili napada tjeskobe.

2.2.1.PASMINE

Za radne pse najčešće se uzgajaju pasmine veće veličine i veće snage [6].

Zlatni retriever

Sl. 14 prikazuje pasminu Zlatnog retrievera koji je najbolji izbor za rad kao terapijski pas, pas vodič i kao pomoć osobama s invaliditetom. Njihov ljubazan stav, čvrsto tijelo i lepršava srednja dlaka čine ih podobnim za svakoga tko treba društvo uz kojega će se priviti.

Veliki Pirineji

Veliki psi, također poznati kao pirinejski planinski psi, bez obzira na veličinu nježni su sa svojim vlasnicima, a posjeduju i jaku zaštitničku nastrojenost. Zbog svoje inteligencije, odanosti i hrabrosti, prvobitno su uzgajani kao čuvari stoke, izvanredni su čuvari imovine i osobni čuvari.

Škotski ovčar

Svakom zadatku pristupa s bezgraničnom energijom. Ovaj pas je izvrstan izbor za stočare jer može skupiti praktički sve, uključujući i djecu dok čuvaju ovce ili goveda. Njihova dobroćudna i umiljata priroda čini ih idealnim obiteljskim ljubimcem, a njihovo meko krzno srednje dužine jednostavno je za održavanje.

Dobermanski pinčevi

Poput blisko srodnih njemačkih pinčeva, imaju reputaciju agresivnih, čak i opasnih pasa čuvara. Izraz doberman s vremenom je počeo značiti pas čuvar. Ovi psi mogu biti zastrašujuća obrana, ali uz pravilnu obuku i njegu, također mogu biti prekrasni odani obiteljski ljubimci.

Eskimski

Uz **aljaške malamute**, eskimski i **Sibirski haskiji** prikazani na sl. 5 su klasične pasmine koje se koriste za vuču saonica. Mogu prenositi teške terete na velike udaljenosti u snježnim uvjetima zahvaljujući svojoj snazi, izdržljivosti i brzini. Unatoč činjenici da ljudi danas rijetko koriste pseće zaprege za posao, haskiji se još uvijek koriste u utrkama psećih zaprega iz zabave. Ove pasmine radnih pasa imaju dugu povijest korištenja za putovanje. Iako ima puno kože i bora, njegov nos je ono što ga čini popularnim. Ovaj radni pas korišten je i za pronalaženje nestalih i kriminalno nastrojenih osoba.

Rottweileri

Dobro poznata pasmina pasa čuvara. Snažni su i poznati po svojoj izdržljivosti. Prema nekim dokazima, preci Rottweilera bili su naviknuti korišteni za zaštitu stoke još u starom Rimu. Iako je pasmina u cjelini ujednačena i pametna, Rottweileri su često povezani s energičnijim

zanimanjima poput policije i vojske, što ih čini savršenim ljubimcima za predane i aktivne vlasnike.

Bokser prikazan na sl 6 je snažna, inteligentna, energična pasmina koja lako prelazi između uloge radnog psa u ulogu kućnog ljubimca. Bokseri su pasmina koja je razvijena u Njemačkoj za potrebe lova i čuvanja. Unatoč nedostatku agresije, zaštitničke su prirode.

Slika 4: Zlatni retriver

Slika 5: Sibirski haskiji vuku saonice

Slika 6: Bokser

2.3. ANATOMIJA PASA

Fiziologija pasa se razlikuje od pasmine do pasmine, više nego kod bilo koje druge životinjske vrste, jer su psi vrlo različiti u visini i težini. Najpoznatiji najmanji odrasli pas bio je Yorkshire terijer, visok samo 6,3 cm u ramenima, 9,5 cm dugačak i težak samo 113 g, najveći poznati odrasli pas bio je engleski mastif, koji je težio 155,6 kg i bio dugačak 250 cm, od njuške do repa. Najviši poznati odrasli pas je njemačka doga, visoka 106,7 cm u ramenima [7].

Godine 2007. identificiran je gen za koji se pretpostavlja da je odgovoran za veličinu. U DNK-uzorcima malih i velikih pasmina pronađen je gen koji sadrži proteinske hormone nazvane inzulin, koji je poput hormona rasta. Istraživači su zaključili da je gen koji utječe na mali rast star najmanje 12.000 godina te da nije prisutan kod vukova. Prema drugoj studiji, lap dogs (mali psi) su među najranijim postojećim psima.

Psi često imaju ostatke takozvanog kontraslika tj. prirodnog oblika kamuflaže. Mnoge pasmine imaju žig, prugu ili zvijezdu bijelog krzna na prsima ili donjoj strani. Studija je pokazala da genetska osnova koja objašnjava boje dlake kod konja i mačaka ne vrijedi za pse. U projektu su uzeti uzorci od 38 različitih pasmina, kako bi se pronašao gen nazvan beta defensin, odgovoran za boju dlake pasa. Jedna verzija proizvodi žutu, a mutacija cmu. Sve boje dlake pasa modifikacije su crne ili žute. Današnje pasmine pasa imaju raznolik raspon boja krzna, uključujući pse bez dlake kao što je meksički goli pas. Kao što je vidljivo na sl. 7, pseće krzno se razlikuje prema teksturi, boji i oznakama, a razvijen je specijalizirani rječnik za opisivanje svakog pojedinačno [8,9].

Slika 7: Različite pasmine

2.4. UZGOJ PASA POMAGAČA

Na početku poduke za psa pomagača, pas mora zadovoljiti uvijete, kao što su temperamentna, genetska i zdravstvena testiranja. Program inače počinje kada je starosna dob psa 16 mjeseci. Osobe koje treniraju pse pomagače započinju poduku sa psom kandidatom na osnovnim vještinama i kućnom obukom, koja uključuje: uklanjanje otpada na zapovijed na različitim lokacijama; socijalizacija pasa s ciljem da ostane na zadatku u okruženju koje je njima nepoznato, u prisutnosti nepoznatih ljudi, mjesta, prizora, zvukova, mirisa i drugih životinja. Idealno razdoblje za socijalizaciju pasa je između 3 do 20 tjedana starosti. Štence često treba privikavati na nekoliko različitih ljudi, na različite zvukove i naučiti ih da budu sami, da bi se spriječila tjeskoba zbog odvajanja. Kontakt sa štenetom treba biti nježan i prijateljski. Obuka hodanja na uzici također je neophodna kako bi pas znao svoje granice. Sljedeći korak su vježbe kontakt očiju, kako bi testirali pozornost psa i bili sigurni da će pas dok radi biti usredotočen samo na vlasnika. Sljedeći korak u obuci psa službenika je učenje kretanja bez uzice, osigurati da pas bude jednako poslušan bez uzice kao i na njoj. Pas mora znati reagirati na vlasnika tijekom podučavanja. Za ovaj korak, sve što je potrebno učiniti je skinuti uzicu psu u okruženju koje poznaje i potaknuti ga da sluša jednostavne naredbe koje bi izvršavao dok je vani. Ponoviti vježbu nekoliko puta kako bi bili sigurni da pas razumije što treba učiniti, a zatim se može polagano preseliti u javne prostore kada je za to spreman. Jedan od najvažnijih koraka je naučiti psa da se usredotoči na vodiča i zanemari ometanja vanjskog okruženja. Da bi pas bio kandidat za službenog psa, treba biti miran, oprezan, biti odlučan ugoditi, biti sposoban učiti i zadržati to znanje, biti socijaliziran u različitim situacijama, pouzdan u obavljanju zadataka koji se ponavljaju [10,11].

2.5. PSI U MODI

Krajem 20. stoljeća dizajnerski psi su postali popularni, kada se pasmina pudle križala sa drugom čistokrvnom pasminom, što je rezultiralo pasmini sa dlakom koja se ne linja i koja nema nikakav specifičan miris. Jedan od prvih je bila pasmina Labradoodle nastala u Australiji 1970. godine. Pasmine su se križale u tu svrhu da štenci poprime najbolje genetske osobine svojih roditelja. Kako su počela križanja pasmina, tako je počela i zainteresiranost za odjevne predmete za pse. Prvi odjevni predmet koji su psi počeli nositi je ovratnik u starom Egiptu. Ti ovratnici su se izrađivali od svile, baršuna i drugih sličnih tkanina koje su u to vrijeme bile skupe. Izrađivali su se kožni ovratnici na koju su utiskivali prizor neke situacije iz psećeg života što je prikazano na sl. 8. U Kini ovratnici su bili ukrašeni draguljima. Jedna od ključnih osoba koja je razvila popularnost mode za pse je bila Paris Hilton i njezina Chihuahua koja je privlačila pažnju javnosti sa svojom odjećom i dijamantnim ovratnicima. Jedna od prvih značajnih modnih tvrtki bila je Goyard koja je postala uspješna svojom Chic du Chien kolekcijom stvorena za francuskog buldoga. Na sl. 9 prikazano je američko medicinsko osoblje koje igra bejzbol utakmicu u Epsomu sa svojom prikladno kostimiranom maskotom. U 20. stoljeću ljudi su sve više počeli svoje pse oblačiti u kostime, a moda za pse više nije bila samo trend [12].

Slika 8: Egipatski ovratnik za pse

Slika 9: Medicinsko osoblje i buldog

Jedan od najpoznatijih dizajnera odjeće za pse je talijanski dizajner Valentino Garavanni. 1984. godine je napravio modnu liniju za svog psa pasmine mops. Dizajner muške i ženske odjeće Thom Brown, po inspiraciji psa jazavčara, 2016. godine dizajnirao je torbu koja je nazvana Hector bag. Ralph Lauren je poznat po svojim dizajnima džempera, prsluka i polo majica za male pse u svom prepoznatljivom stilu. Kako je njegova odjeća povezana s određenim stilom života, osim svojih dizajna za razne odjevne predmete, od 1983. godine

proširio je svoje poslovanje na niz kućnih dodataka koji uključuje jastuke, pokrivače, proizvode za krevet i kupaonicu, namještaj pa čak i boju za kućanstvo [12].

Jedna od najistaknutijih psećih revija ikada je New York Pet Fashion show, koja je 2020. godine održala čak 17. modnu reviju. Reviju svake godine vode njezini predstavnici Greg Oehler i Ada Nieves, koja je ujedno i jedna od najpoznatiji dizajnerica odjeće za kućne ljubimce, (sl 10). 2003. godine priređena je revija na kojoj se prikazuju spasioci, kućni ljubimci i njihovi vlasnici u vrhunskoj modnoj odjeći, u cilju da promijene javnu percepciju životinja za spašavanje [13].

Slika 10: Modeli na reviji modne dizajnerice Ade Nieve

2.6. ODJEVNI PREDMETI ZA PSE

Pri izboru prsluka za psa službenika, uzima se u obzir materijal koji se koristi, jer će pas nositi prsluk veći dio dana. Preporuča se prsluk od mrežaste podstave ili alternativne prozračne tkanine. Prsluk bi trebao imati lako podesivi pojas i zavareni D-prsten na stražnjoj strani za pričvršćivanje povodca. Za duge pse (kao što su jazavčari, baseti i korgiji) nekada se koriste posebne veste s dodatno izduženim područjem ispod prsa da odjevni predmet ne bi završavao na sredini rebra. Reflektirajuća površina je vrijedna značajka odjavnog predmeta za pse jer omogućuje vidljivost psa u uvjetima smanjene vidljivosti. Mnogi vlasnici vole imati naljepnice, logotipe i ambleme sportskih timova, škole za obuku pasa ili brenda na odjevnim predmetima za psa, npr.: Hurtt ili Ruffwear [14].

Na sl. 11 je prikazana jakna koja, osim visokog ovratnika, ima termo kapuljaču koja se može podići kako bi zagrijala uši i glavu. Jakna štiti najpotrebnije mišiće za proizvodnju topline, kao i vrat, trbuh i prsni koš. Materijal je mekan, lagano fleksibilan i izrađen od 100% reciklirane površinske tkanine PES, 50% reciklirani PES, 50% PES tehničke pletene podstave, s uzorkom od aluminijske folije koja reflektira toplinu. Učinkoviti reflektirajući obrubi i otisci na jakni poboljšavaju vidljivost psa u mraku. Podešavanje duljine leđa je postavljeno s unutarnje strane [15].

Slika 11. Jakna sa visokim ovratnikom za pse

Na sl. 12 je prikazan kombinezon izrađen od laganih tekstilnih materijala, dok se na unutarnjoj strani kombinezona koristi voluminozniji materijal radi bolje zaštite od hladnoće. Budući da su psi uvijek u pokretu, kombinezon je posebno dizajniran da ne ograničava njihovo prirodno kretanje. Površinski sloj je izrađen od 100% PES. Fleksibilni otvori za nogavice hlača mogu se stegnuti kopčama. Ima podesiv opseg struka i prsa [15].

Slika 12: Kombinezon za pse

Na sl. 13 je prikaz laganog prsluka za pse visoke vidljivosti za aktivnosti na otvorenom i lov. Sadrži mnoštvo reflektirajućih otisaka i reflektirajuće cijevi koje osiguravaju dobru vidljivost. Prsluk je izrađen od elastičnog i prozračnog pletiva. Trbušni preklop izrađen je od izdržljive tkanine otporne na habanje kako bi izdržao izuzetno veliko mehaničko trošenje u zahtjevnim uvjetima [15].

Slika 13: Lagani prsluk za pse za vanjske aktivnosti

Na sl. 14 je prikazan prsluk čiji dizajn i odabir materijala čine prsluk prozračnim, uravnoteženim i štiti od vanjskih utjecaja. Dva bočna džepa s patentnim zatvaračem drže dvije priložene mekane bočice. Ojačana omča za vuču na stražnjoj strani nudi snažnu točku za pričvršćivanje uzice, optimalno postavljenu za pse koji vole preuzeti vodstvo. Tkanina glavnog dijela je izrađena od poliesterske zračne mreže [16].

Slika 14: Prozračni prsluk za pse

Na sl. 15 je prikazana hibridna jakna koja je ima izolacije od sintetičkih vlakana, a izrađena je od tehničke rastezljive tkanine. Ova jakna za pse otporna je na zimske vremenske uvjete. Ima rastezljive rukave, a donji dio omogućava puni raspon pokreta. Gornja i trbušna strana je izrađena od poliester [16].

Slika 15: Jakna za hladne vremenske uvijete za pse

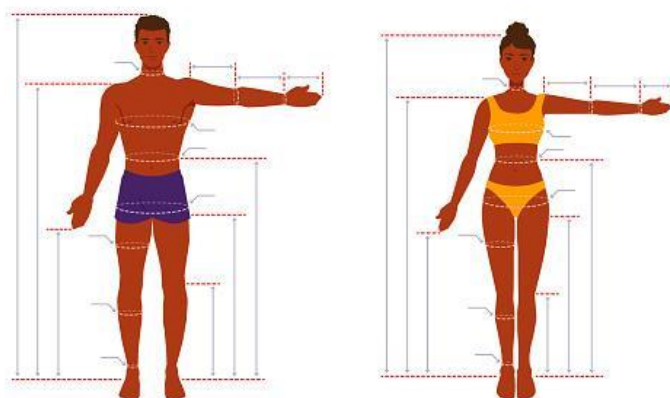
Na sl. 16 je prikaz jakne koja povećava vidljivost psa i danju i u uvjetima slabog osvjetljenja. S reflektirajućom oblogom koja svijetli u svim bojama, može se odabrati boja. Tkanina je otporna na vremenske uvjete i habanje te lagano oslobađa vlagu. Mjesto za uzicu na leđima kompatibilan je s većinom povodaca [16].

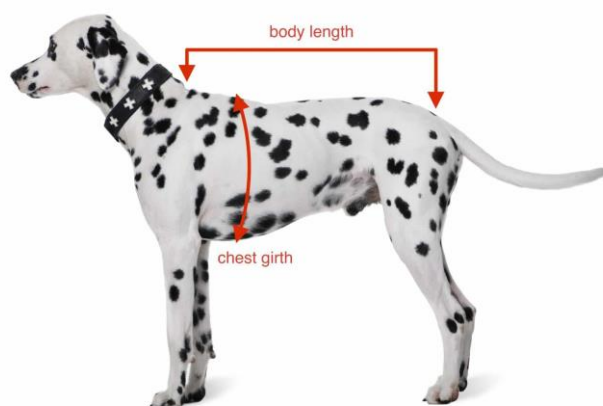
Slika 16: Jakna sa reflektirajućom oblogom za pse

3. RAZLIKA IZMEĐU LJUDSKE I PSEĆE IZRADE ODJEVNIH PREDMETA

Za razliku od izrade odjevnih predmeta namijenjene ljudima, proces izrade odjeće za pse je jednostavniji. Prilikom konstrukcije odjeće namijenjene ljudima potrebno je odrediti glavne i pomoćne mjere koje definiraju dobru pristalost odjevnog predmeta (sl. 17). Samim time je izračun konstrukcijskih mjera kompleksan, jer postoji velik broj različitih odjevnih predmeta u ovisnosti o njihovoj namijeni i vrsti materijala od kojih se izrađuju. Pri konstrukciji odjeće za pse se uvijek koriste tri glavne mjere, opseg prsa, opseg vrata i dužina kralježnice (sl. 18). Ovisno o izgledu odjevnog predmeta, definiraju se dodatne mjere ukoliko je potrebno. Vlasnici pasa se prilikom kupnje odjevnog predmeta često odlučuju za odjeću po mjeri. Obzirom da postoji velik broj pasmina pasa, ponekad nije dovoljno odabrati odjevni predmet za određenu pasminu jer i u okviru iste pasmine postoji mogućnost velikih oscilacija mjera. Za pseću odjeću postoje trgovine koje nude izradu odjeće po mjeri, ali se vlasnici često odlučuju na kupnju pseće odjeće putem internet trgovina prateći pri tome brandove.

Slika 17: Određivanje mjera na ljudskom tijelu

Slika 18: Određivanje mjera kod pasa

4. EKSPERIMENTALNI DIO

Za potrebe ovog rada i izradu temeljne konstrukcije za odjevne predmete namijenjene psima, uzete su glavne mjere pasa različitih. S obzirom da je odjevni predmet namijenjen za radne pse, prema izrađenim skicama i izabranom idejnom rješenju modeliran je prsluk za radnog psa pasmine retriever.

4.1. ODREĐIVANJE TJELESNIH MJERA KOD PASA

Rast pasa se razlikuje od jedne do druge pasmine. U tab. 1 prikazane su odjevne veličine pseće odjeće definirane prema težini psa, i opsegu prsa. Definirano je 5 glavnih odjevnih veličina odjeće za pse, uz dodatne veličine (XXS i 2XL) [16].

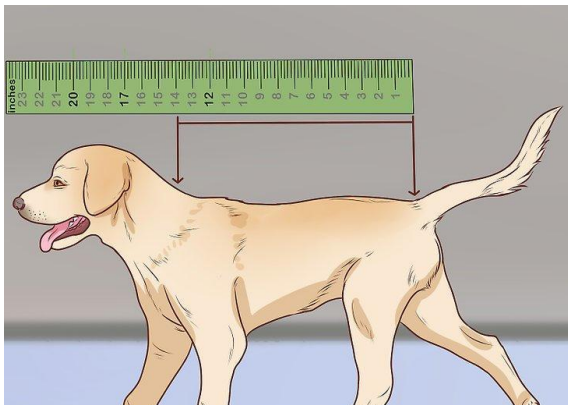
Veličina XXS je predviđena za male pse koji teže između 1 do 3,5 kg i visine od 15 do 23 cm, veličina XS je za pasmine koji teže manje od 6 kg, a najviše do 12 kg ili su niži od 40 centimetara, veličina S je predviđena za pasminu srednje i male veličine, čija je visina od 45 do 55 cm, a težina im je oko 6 do najviše 20 kg. M veličina je za pse srednje velike pasmine težine od 12 do 22 kg, a visina je do 60 cm. L veličina je za velike pasmine čija je predviđena težina od 20 do 35 kg, a najviša visina je 70 cm. Posljednja veličina 2XL je za posebno velike pasmine koje dolazi u rasponu težine od 36 do 45 kg, a visina je iznad 70 cm[17].

Tablica 1. Odjevne veličine pasa prema težini i opsegu prsa [16]

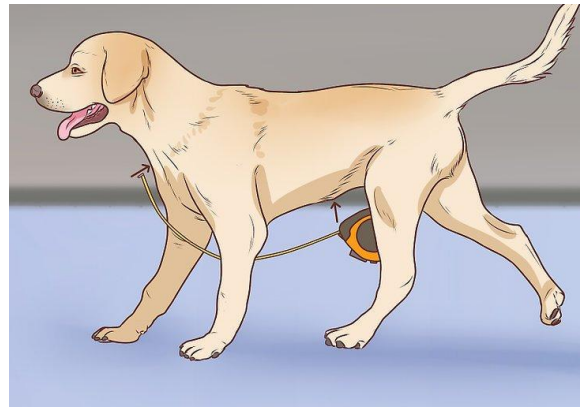
	OPSEG PRSA [cm]	CILJNA TEŽINA [kg]
XXS	35,6 cm - 48,3	1,5 kg - 3,5
XS	40,6 cm - 50,8	3 kg - 6,5
S	45,7 cm - 55,9	6 kg - 15
M	48,3 cm - 63,5	14 kg - 22
L	58,4 cm - 76,2	20 kg - 32
XL	71,1 cm - 102	30 kg - 45
2XL	96,5 cm - 122	40 kg - 70

Određivanje mjera na su provodi se u nekoliko koraka:

- Prvo se mjeri gornja linija, to je duljina psa, mjeri se od baze njegovog vrata do mjesta gdje mu počinje rep. Na sl.17 prikazan je primjer. Pomoću mjerne trake se postavi jedan kraj na podnožje vrata psa i mjeri se do podnožja repa, što je vidljivo na sl. 18 [18].
- Zatim se mjeri od vrha psećih prsa (baza grla sprijeda, metar se postavi između prednjih nogu i završava se mjerenje na kraju psećeg prsnog koša, što je vidljivo na sl. 19 [18].

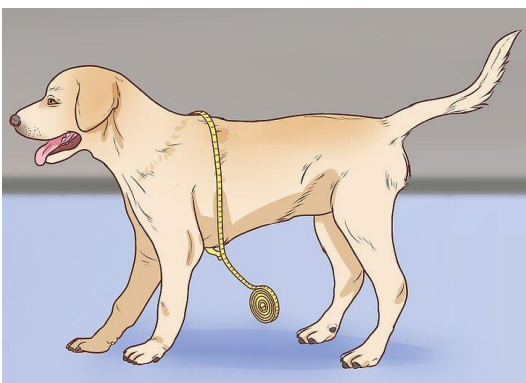

Slika 17: Mjerenje duljine trupa

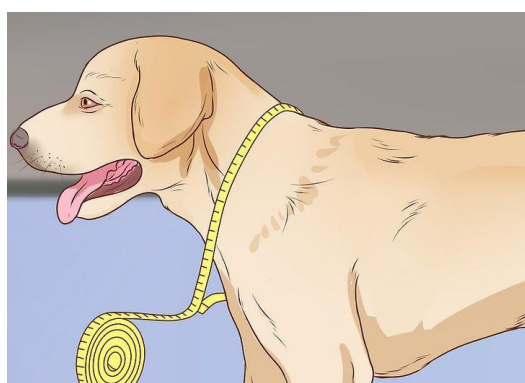

Slika 18: Mjerenje od vrata do podnožja

- Opseg prsa se mjeri kako bi bili sigurni da naramenice dobro pristaju (sl. 19).
- Nakon toga se mjeri širina vrata tj. opseg ovratnika, što je prikazano na sl. 20. Mjerna traka se postavi psu oko vrata, pazeći da ga ne zategne. Mjeri se od vrha prsa psa oko vrata. Treba ostaviti dovoljno komocije pri mjerenju na način da se može staviti 2 prsta ispod mjerne trake. Važno je da ogrlica (šal, marama ili leptir mašna) ne bude preuska, inače bi mogla povrijediti dušnik psa ili mu čak prekinuti protok zraka [18].

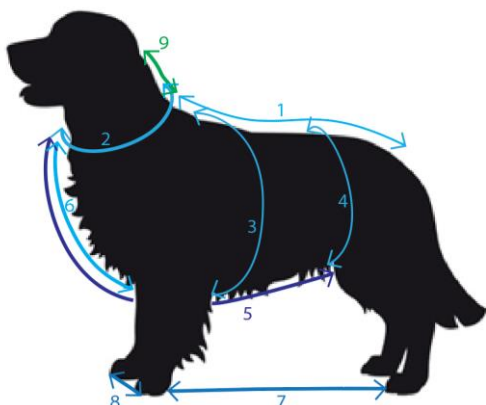

Slika 19: Mjerenje opsega prsa

Slika 20: Mjerenje opsega vrata

Na sl. 21 prikazano je uzimanje glavnih i pomoćnih mjera na psu koje su potrebne pri konstrukciji odjeće za pse:

1. Kralježnica
2. Opseg vrata
3. Opseg prsa
4. Opseg trbuha
5. Donja duljina tijela (od vrata do stražnjih nogu)
6. Donja duljina tijela (od vrata do prednjih nogu)
7. Razmak između nogu
8. Razmak između prednjih nogu
9. Duljina vrata

Slika 21: Dodatne mjere potrebne za konstrukciju odjeće za pse

Prije izrade skice za odjevni predmet, provedena su mjerenja više različitih pasmina. U tab. 2 je prikaz mjera opsega prsa, ovratnika, te duljine kod različitih vrsta pasmina.

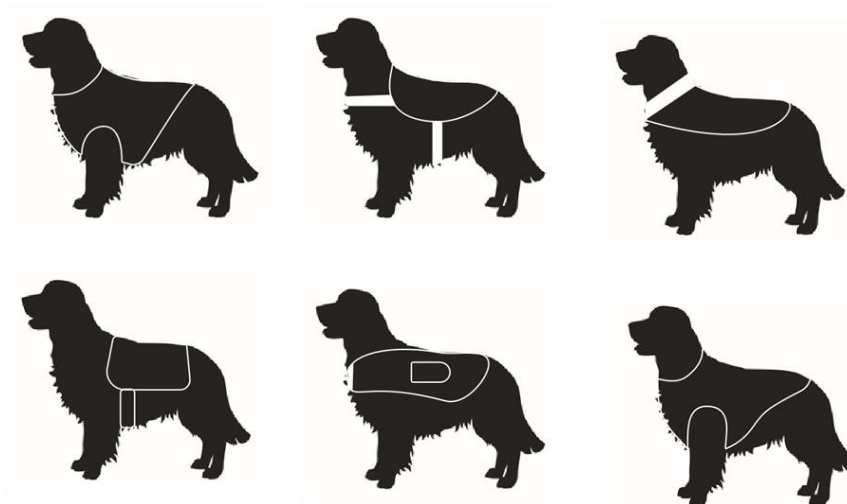
Tablica 2. Tjelesne mjera pasa različitih pasmina

	Opseg vrata [cm]	Opseg prsa [cm]	Dužina [cm]
Samojed	50	85	68
Mješanaac(stafford/labrador)	42	79	54
Jack russel	30	46	32
Retriver	55	80	65
Njemački špic	28	56	43
Labrador	36	61	57
Njemački ovčar	52	87	65
Francuski buldog	30	54	40
Bokser	54	87	65
Bull terier	58	67	52
Bigl	47	56	63
Mješanaac	49	72	59
Haski	53	65	61

SKICA MODELA

Prvi korak kod izrade odjevnog predmeta je prikupljanje ideja. To se izvodi istraživanjem i nizom radnji kao što je pregled tržišta, posjeti sajмова, revija, izložbi i slično. Nakon prikupljanja informacija izrađuje se više skica kao na sl. 22 i izabiru se one najbolje koje na kraju koristimo za izradu odjevnog predmeta, kao što je to na sl. 23. Osim estetskog izgleda, bitno je uzeti u obzir namjenu odjevnog predmeta koja je bitna posebno kad se radi o odjevnom predmetu za radne pse. Što znači da mora zadovoljiti zahtjeve tj. da mora biti funkcionalan za određenu svrhu. U tehnološkoj pripremi se određuje koju šivaću mašinu koristimo i koja je oprema potrebna, to sve ovisi o ekonomičnosti odjevnog predmeta. Cijena odjevnog predmeta utječe na njegovu prodaju, a izbor materijala i način izrade mora omogućiti pristupačnu cijenu.

Slika 22: Skice modela odjeće za pse

Slika 23: Idejno rješenje prsluka za pse

4.2. KONSTRUKCIJA PSEĆE ODJEĆE

Sama temeljna konstrukcija odjeće za pse je slična ali i jednostavnija od ljudske konstrukcije ovisno koji odjevni predmet se izrađuje. Tri glavne mjere koje su potrebne za konstrukciju su opseg ovratnika, opseg prsa, dužina od vrata do vrha repa [18].

S obzirom da se izrađuje odjevni predmet za pse vodiče, u tablici 3. su prikazane mjere pasa retrievera i labradora, najčešće pasmine koje se koriste u te svrhe, a slične su veličine i oblika. Prema anatomiji koja proučava oblik pojedinih dijelova tijela pasa, određuju se njihove proporcije. Proporcije dijelova tijela se razlikuju ovisno o pasmini, spolu, i starosti. Konstrukcija temeljnog kroja je osnova za modeliranje odnosno izradu kroja prema odabranom modelu. Temeljni kroj se izrađuje na osnovi proporcija tijela pasa, glavnih i pomoćnih mjera i sustava označavanja odjevnih veličina [19].

Za izradu temeljne konstrukcije kroja za model prikazan na sl. 23, provedena su dodatna mjerenja srednje velikih pasmina prikazanih u tab. 3 Na temelju podataka iz tab.3 izračunate su prosječne vrijednosti glavnih tjelesnih mjera koje su korištene za temeljnu konstrukciju.

Glavne tjelesne mjere:

Opseg vrata (Ov) : 49,14 cm

Opseg prsa (Op) : 79 cm

Dužina (D) : 61,57 cm

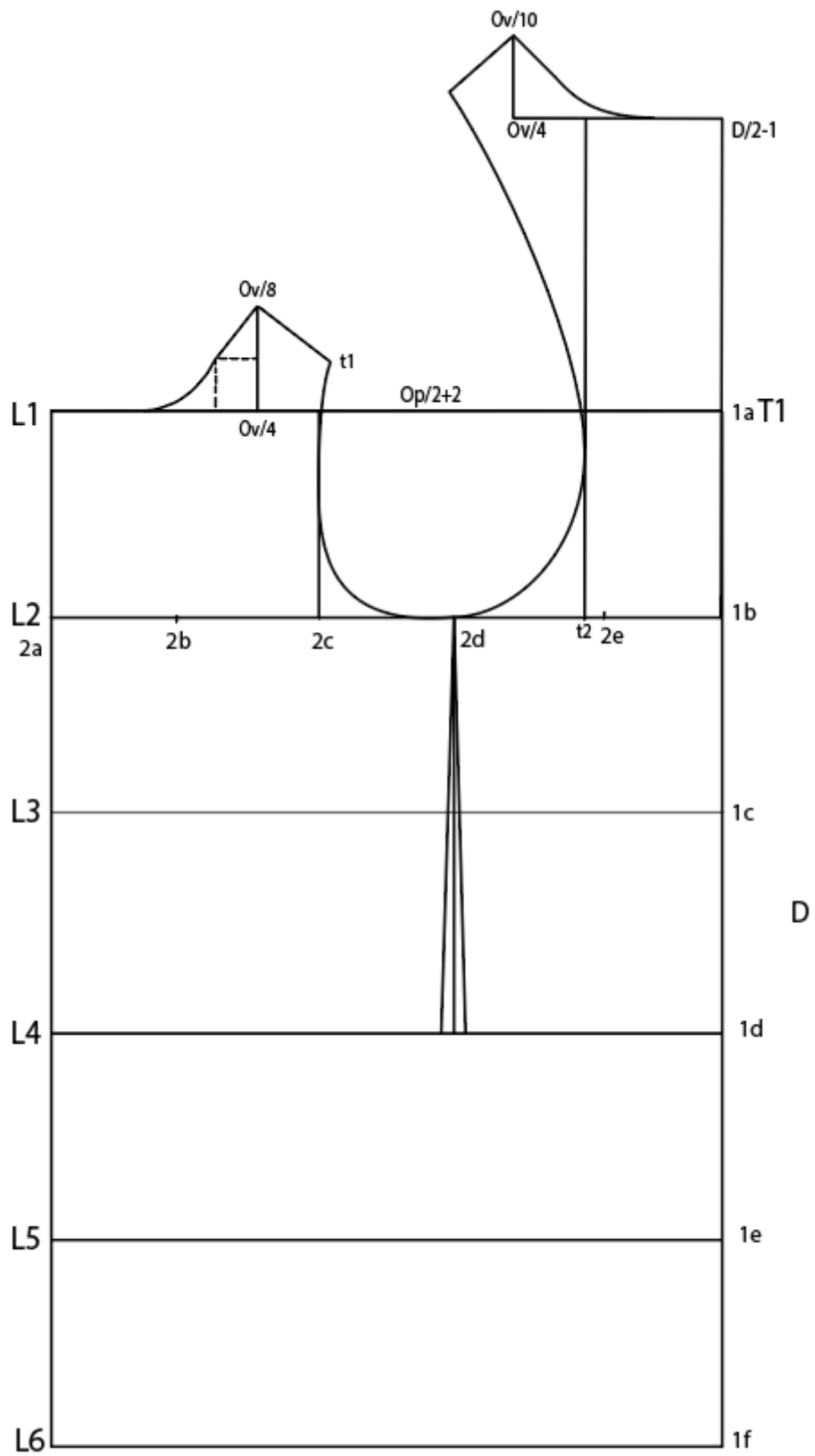
Tablica 3. Osobno provedene mjere pasmina retrievera i labradora

	Ovratnik	Prsa	Dužina
Retriver	54	82	62
Zlatni retriever	49	78	59
Labrador	44	79	55
Retriver	50	79	62
Retriver	54	80	64
Zlatni retriever	46	76	65

Temeljna konstrukcija prsluka za psa srednja velike pasmine prikazana je na sl. 24.

Opis temeljne konstrukcije:

1. Iz početne točke T1 povlači se linija dužine kralježnice (D), dijeli se na 5 jednakih dijelova (1a, 1b, 1c, 1d, 1e, 1f)
2. Iz navedenih točaka (1a, 1b, 1c, 1d, 1e, 1f) povlače se linije duljine pola opsega prsana koji se dodaje 2 cm ($Op/2+2$).
3. Linija 2 (L2) se dijeli na pet dijelova (2a, 2b, 2c, 2d, 2e), iz točke 2d se crta ravna linija. Tako se dijeli prednji od stražnjeg dijela kroja.
4. Na L2 točke 2c povuče se linija prema gore, od točke L1 mjeri se duljina pomoću formule $Ov/4$.
5. Iz te točke ($Ov/4$) prema gore povuče se linija duljine jedne osmine opsega vrata ($Ov/8$). Crta se krivulja lijevo.
6. Od $Ov/8$ na pod pravim kutom povlači se ravna linija duljine 3 do 4 cm do t1, i crta se krivulja do točke 2d.
7. Od 1b povlači se duljina 4 cm do točke t2 (vrijednost se određuje ovisno o prednjoj širini). Iz 1b i t2 povlači se linija prema gore, duljine pola od cijele dužine ($D/2-1$).
8. Iz $D/2-1$, vodoravno se povlači linija duljine jedne četvrtine opsega vrata ($Ov/4$). Prema gore se povlači linija jedne desetine opsega vrata ($Ov/10$)
9. Pod pravim kutom povlači se linija duljine 3 do 4 cm koja mora biti jednaka liniji kao u koraku 6. Iz navedene točke se povlači krivulja prema dolje, tako da dodiruje liniju t2 i dođe do 2d gdje se dvije krivulje spajaju.
10. Dodaje se ušitak, na bočnoj liniji iz točke 2d, sa svake strane razmak 0,7 cm i kroz te točke se povlače linije.

Slika 24: Temeljna konstrukcija odjeće za pse

4.3. ISPITIVANJE KROJA

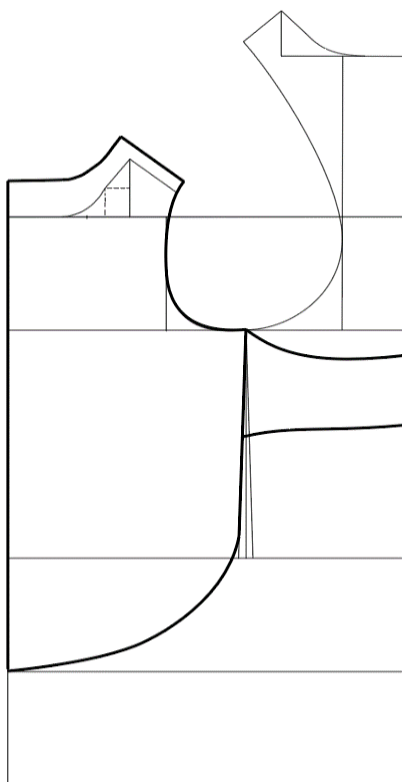
Prema prikazanoj temeljnoj konstrukciji izrađen je primjer jednog jednostavnog odjevnog predmeta za psa pasmine mini pudle, kako bi se ispitao kroj. Određene su glavne mjere :

Opseg vrata: 27 cm

Opseg prsa: 48 cm

Dužina: 41 cm

Temeljni kroj je pojednostavljen da bi se provelo ispitivanje konstrukcije. Kod modeliranja je dodan donji prsni dio. Stražnjem dijelu koji prekriva leđa i vrat dodan je prednji dio koji ide oko prsa, što je prikazano na sl. 25.

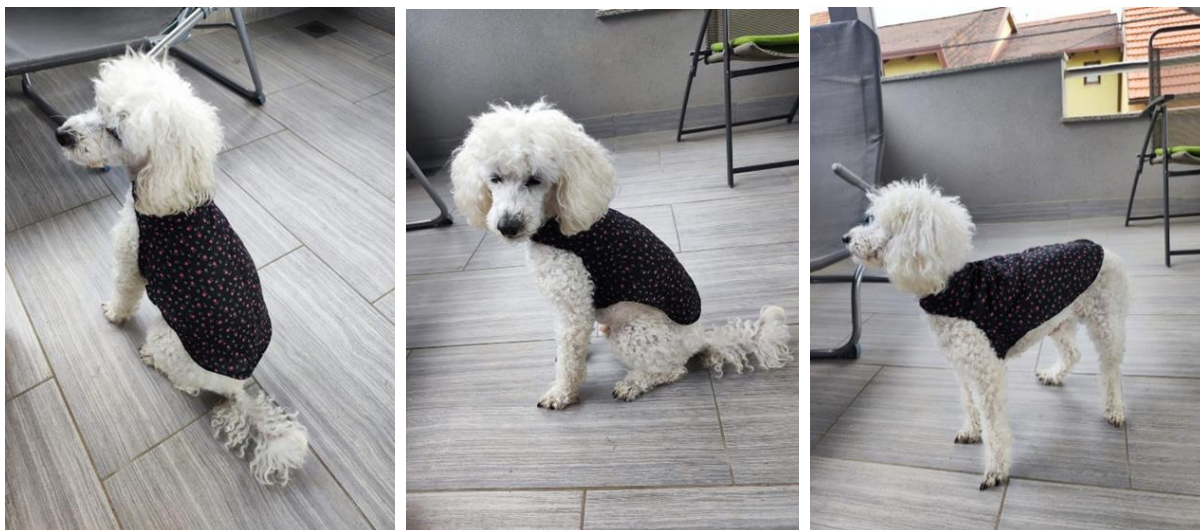

Slika 25: Modeliranje odjevnog predmeta

Slika 26: Izrezani krojni dijelovi

Dodani su šavni dodatci po 1,5 cm sa svake strane na svim krojnim dijelovima i izrađeni su . krojni dijelovi prikazani na sl. 26. Za izradu ispitivanja kroja je korišten pamučni materijal.

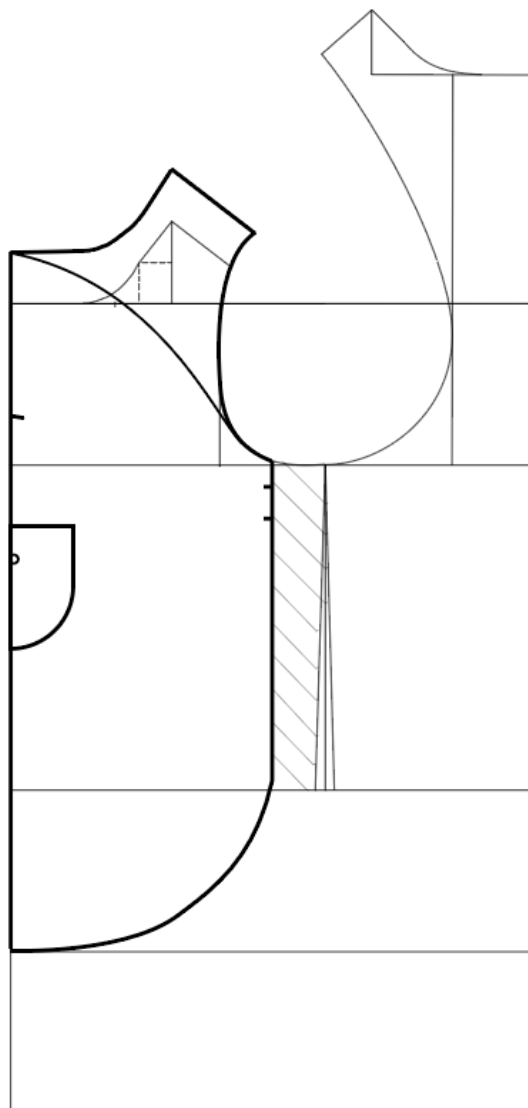
Kada su svi krojni dijelovi spojeni u cjelinu, dobiven je odjevni predmet prikazan na sl. 27 koji se odlično prilagodio tijelu psa. Pas inače ne voli nositi bilo kakvu vrstu odjevnih predmeta, jaknu, majice i slično, ali ovu je prihvatio bez poteškoća. S obzirom da je lagani materijal, i izgled jednostavan, ne prekriva trbušni dio, što bi možda zadalo poteškoće u kretanju, već samo oko prsa.

Slika 27: Izrađen odjevni predmet na psu

4.4. MODELIRANJE ODJEVNOG PREDMETA

Nakon izrade osnovne konstrukcije odjevnog predmeta, slijedi modeliranje, u kojem se mijenjaju oblici krojnih dijelova prema unaprijed definiranom modelu. To može biti premještanje i dodavanje ušitaka, sužavanje ili proširenje nekog dijela, dodavanje nabora i slično. Modeliranje kroja odjevnog predmeta prema modelu sa sl. 23, prikazano je na sl. 28. Modeliranje je provedeno na način da je u području vratnog izreza prošireno 4 cm. U području bočnog dijela skraćeno je za 4,5 cm od prednjih nogu, dok je od linije prsa prema dolje na stražnjem dijelu dodan džep.

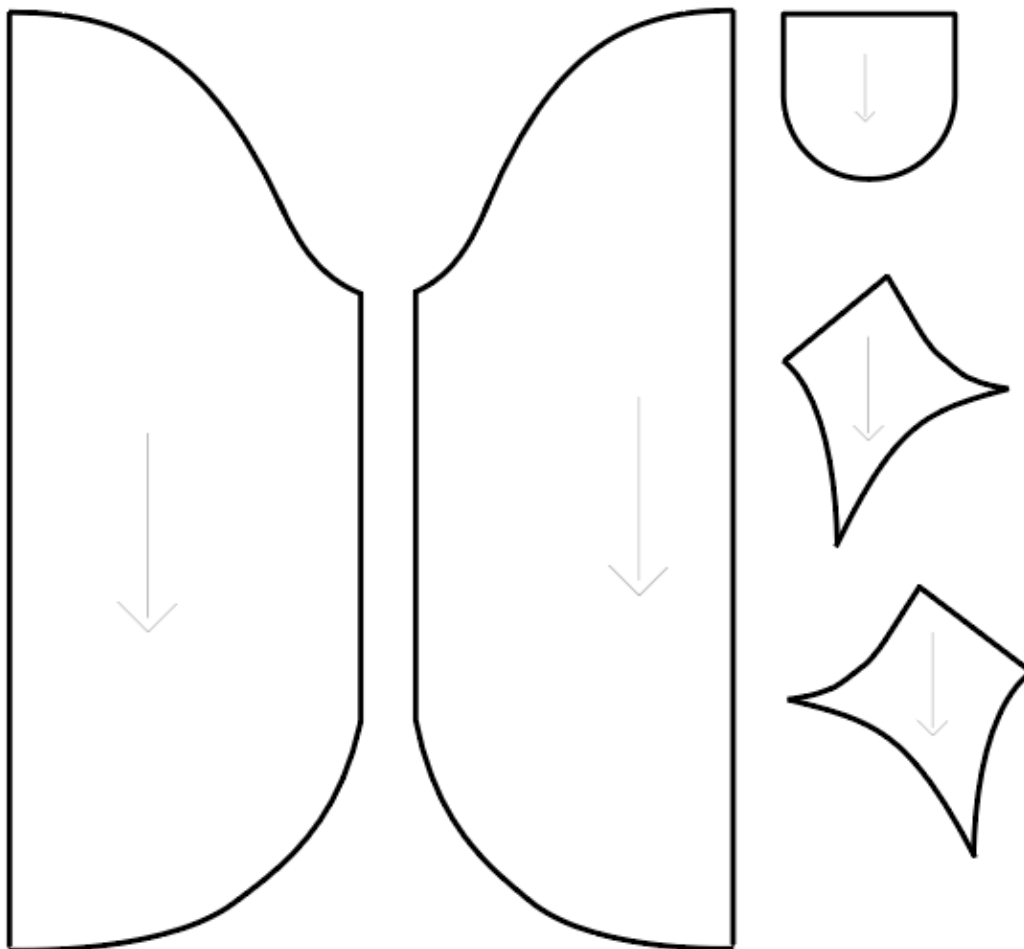

Slika 28: Modeliranje na temeljnoj konstrukciji

5. REZULTATI

5.1. KROJNI DIJELOVI

Odjevni predmeti za pse se izrađuju iz malog broja krojnih dijelova. Prsluk za pse koji je prikazan u ovom radu je izrađen od nekoliko manjih dijelova, a to su dva komada na stražnjoj strani tj. na leđima i bočnoj strani, i dva dijela sa prednje strane koji ide oko vrata, te jedan džep na stražnjoj strani. Na sl. 29 prikazani su krojni dijelovi za pseći prsluk.

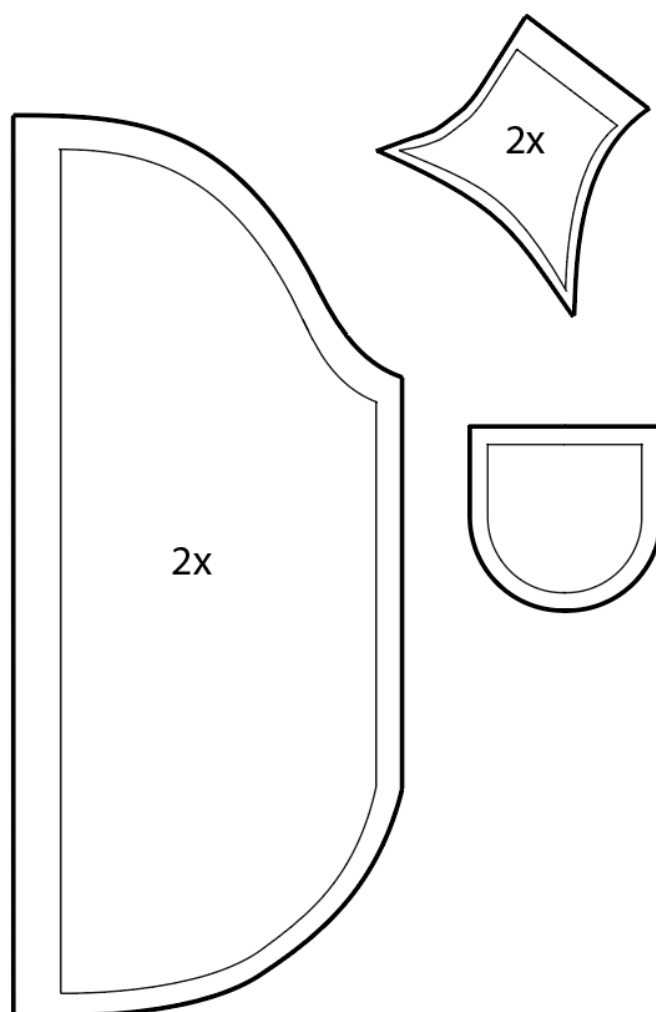

Slika 29: Modelirani krojni dijelovi prsluka za pse

5.2. DODAVANJE ŠAVNIH DODATAKA

Na sl. 30 prikazano je dodavanje šavnih dodataka na modelirane krojne dijelove prsluka za pse. Na stražnji dio na strani dodano je po 2 cm, na dijelu u području stražnjeg dijela, u kojem se spajaju dva dijela dodano je 4 cm. Iznos šavnog dodatka na prednjem dijelu je po 0,7 centimetara, u području gdje se spajaju dva dijela je 2 cm. Na džepu je sa svake strane šavni dodatak po 1,5 centimetara.

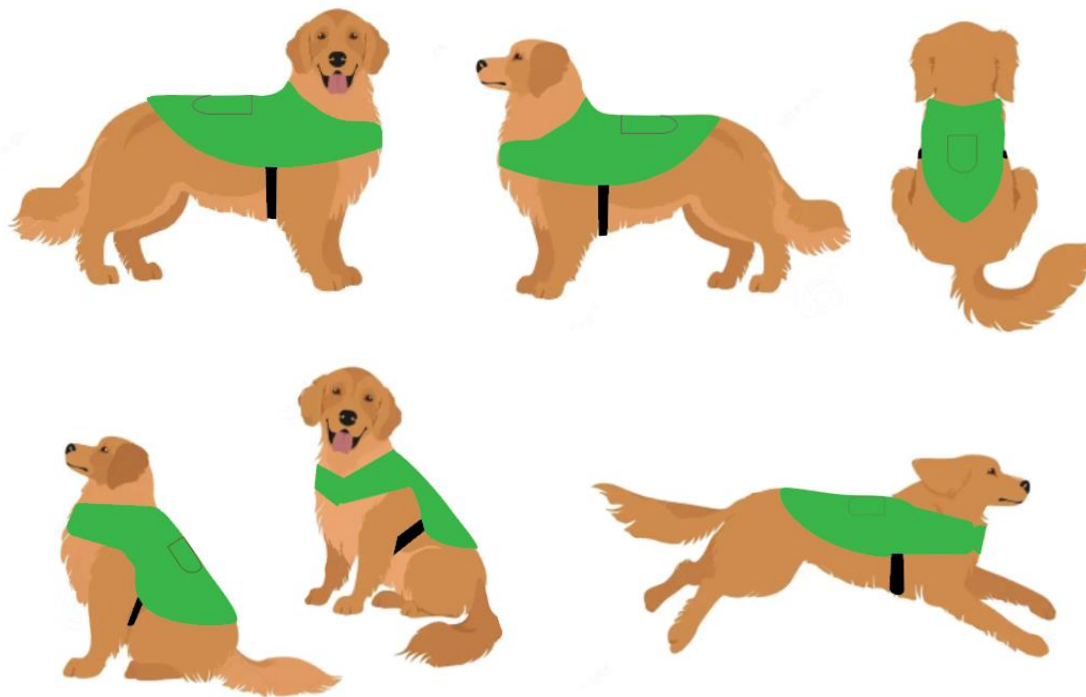

Slika 30: Šavni dodatci na krojnim dijelovima

6. RASPRAVA

6.1. GOTOV PRSLUK ZA RADNOG PSA

Prsluk za radnog psa kao što je retriever mora biti dovoljno elastičan da se pas može kretati u njemu bez naprezanja. Većina prsluka kod pasa dolazi u širokom rasponu veličina i vrlo su prilagodljivi za pasmine svih oblika i veličina. Čvrsto ali sigurno prijanjanje je ključno za sigurnost psa. Na sl. 31 prikazan je odabrani model odjevnog predmeta iz više perspektiva. Sastoji se od glavnog stražnjeg dijela na kojem je dodan džep za pohranu sitnih predmeta. Iznad džepa je otvor za povodac. Sa donje strane u području prsa ima remen koji se može podesiti ovisno o opsegu prsa psa koji nosi odjevni predmet.

Slika 31: Prsluk za radnog psa u više pozicija

Za potrebe ovog rada provedeno je probno mjerenje pasa. Uzimane su glavne tjelesne mjere opseg vrata, opseg prsa i dužina kralježnice, na 15 pasmina, od kojih je svaki od njih bio različite dobi, spola, a i samog uzgoja. Zbog okrutnih standarda uzgoja, mnoge pasmine imaju pretjerane fizičke karakteristike, kao što je kod slučaja pasmine buldoga kojemu je opseg prsa puno širi nego što bi prirodno trebalo biti, što im otežava svakodnevno kretanje tijekom života. Veličina psa također ovisi i o tome kako se pas hrani i koliko se kreće. Svaki vlasnik svog psa hrani drugačije i svatko se hrani drugačijom vrstom hrane. Psi koji konzumiraju veću količinu hrane, imaju u najviše slučajeva veći opseg vrata nego što bi trebali. Kod mjerenja bitno je da se mjerna traka ne stegne prejakom, uvijek treba ostaviti malo prostora da koža psa može disati, pogotovo ako pas ima gustu dlaku, jer uska odjeća može ostaviti posljedice kao što je prekid cirkulacije. Prevelika odjeća može biti neudobna ili se petljati tijekom kretanja. Male pasmine su osjetljivije na hladno vrijeme, zbog čega se u više proizvode odjevni predmeti koji prekrivaju veći dio tijela, kao što su kombinezoni, jakne, džemper i sl. dok se za veće pasmine proizvode jednostavniji odjevni predmeti kao što je prsluk.

U tab.2 vidljivo je odstupanje glavnih tjelesnih mjera pasa koje su približno iste veličine iako različite pasmine, što ukazuje da je potrebno unaprijed definirati pasmine za koje se izrađuju odjevni predmet i provesti mjerenja pasa istih ili srodnih pasmina u svrhu izrade dobro pristale odjeće za pse. Ova činjenica je izuzetno bitna pri izradi odjeće za radne pse jer odjeća radnih pasa ne smije utjecati na slobodu pokreta psa. Za funkcionalni prsluk za radne pse srednje velike pasmine su stoga izvedena dodatna mjerenja prikazana u tab. 3, pri čemu su mjerenja provedena na pasminama zlatni retriever, samojed, mješanac stafford/labrador, jack russell, njemački ovčar, francuski buldog, bokser, bull terijer, bigl, haski. Na temelju navedenih mjera izračunate su prosječne vrijednosti i napravljena je temeljna konstrukcija. Princip izrade temeljne konstrukcije je primijenjen za manju pasminu i na taj način je ispitan kroj. Ispitani temeljni kroj pokazao je da je predložena tehnika konstrukcije odjeće za pse primjerena za različite pasmine i dobar temelj za izradu većeg broja odjevnih predmeta namijenjenima psima, pri čemu se modeliranje temeljnog kroja provedi je prema konstrukcijskim pravilima.

7. ZAKLJUČAK

Odijevanje je najprije zaštita tijela ili dijelova tijela ljudi, a tako i pasa. Većini pasa je priroda podarila dlaku koja ih štiti od vremenskih prilika i hladnoće. Svrha odijevanja pasa ne bi trebala nikada biti zabava za ljude ili moda, već kao zaštita od vanjskih uvjeta. Psi najčešće ne uživaju u nošenju odjeće pogotovo ako je neudobna pri nošenju, što se manifestira nervozom i utječe na njihovo ponašanje. Radni psi desetljećima doprinose ljudskoj zajednici, počelo je od lovačkih pasa pa sve do danas, kada postoje razne vrste radnih pasa. Obzirom da psi ne nose odjeću 24 sata, već samo u neku određenu svrhu, s vremenom razumiju da odjevni predmet koji nose, u ovom slučaju prsluk za radnog psa predstavlja svrhu i važnost za njega i da taj odjevni predmet daje poruku drugima u okolini. Prsluk kao odjevni predmet za radnog psa je najbolji izbor s obzirom da je od svih odjevnih predmeta najudobniji za nošenje i lako podesiv.

Prikazana tehnika konstruiranja temeljnog kroja odjeće za pse koja je ispitana pokazala se kao izvrsna osnova za izradu velikog broja modela odjevnih predmeta za pse jer je primjenjiva za različite pasmine pasa. Ovisno o zadacima za koji je radni pas obučen mogu se dizajnirati različiti funkcionalni odjevni predmete pri čemu predložena konstrukcija temeljnog kroja može poslužiti kao podloga za modeliranje odjeće.

Naši su psi važan dio našeg svakodnevnog života. Slijede naše naredbe, rade s nama u različitim svojstvima i ponašaju se kao vjerni suputnici. Kada psi mogu učiniti uslugu za svoje vlasnike tada znaju da su potrebiti i to ih čini sretnima.

8. LITERATURA:

- [1] Kako psi doživljavaju ljude
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.584037/full>, pristupljeno svibanj 2023.
- [2] POVIJEST ZADRUGA: Povijest pasa <https://historycooperative.org/the-history-of-dogs/>, pristupljeno travanj 2023.
- [3] Sandra Ilevnski: Urban Pet, edukacija-ponašanje i trening pasa
<https://historycooperative.org/the-history-of-dogs/>, pristupljeno ožujak 2023.
- [4] Stranica udruge: psi vodiči, Korisnici pasa pomagača
<https://www.psivodici.hr/korisnici-pasa-pomagaca/>, pristupljeno veljača 2023.
- [5] Martina V. Zoologijska i pasminska obilježja
pasafile:///C:/Users/roman/Downloads/vrazic_martina_pfos_2015_zavrs_sveuc.pdf,
pristupljeno srpanj 2023.
- [6] WORLD DOG FINDER: Radne pasmine
https://worlddogfinder.com/hr/pasmine/radne-pasmine#google_vignette, pristupljeno ožujak 2023.
- [7] Stranica Apetit, Radni psi
<https://www.apetit.rs/radni-psi-kolege-i-pomagaci>, pristupljeno ožujak 2023.
- [8] Elaine A.O.: Stranca AMERICAN SCIENTIST
<https://www.americanscientist.org/article/genetics-and-the-shape-of-dogs>, pristupljeno ožujak 2023.
- [9] John A. B. :Stranica Veterinarski priručnik: Opis i tjelesna karakteristika pasa
<https://www.msdivetmanual.com/dog-owners/description-and-physical-characteristics-of-dogs/description-and-physical-characteristics-of-dogs>, pristupljeno travanj 2023.:
- [10] Stranica Service dog registration, Kako istrenirati psa službenika
<https://www.servicedogregistration.org/blog/how-to-train-your-own-service-dog/>, pristupljeno ožujak 2023.
- [11] Centar za rehabilitaciju Silver, uzgoj pasa pomagača
<https://czrs.hr/programi/uzgoj-pasa-pomagaca/>, pristupljeno svibanj 2023.
- [12] Maria C. Stranica Pethelpful, All about dog fashion show

<https://pethelpful.com/dogs/Dog-Fashion-Show-A-different-experience-both-for-Humans-and-Dogs>, pristupljeno ožujak 2023.

[13] New York fashion show, 16 years of success <https://www.newyorkpetfashionshow.com/about>, pristupljeno svibanj 2023.

[14] Taylor M. Stranica Service dog, Treba li vaš pas službenik obući prsluk za psa službenika <https://www.servicedogtrainingschool.org/blog/service-dog-vest>, pristupljeno lipanj 2023.

[15] Službena stranica Hurttta <https://hurttta.com/>, pristupljeno ožujak 2023.

[16] Službena stranica Ruffwear <https://ruffwear.eu/?shpxid=98f1c54d-78bc-4350-8a4b-ec1caaee3ba0>, pristupljeno ožujak 2023.

[17] Pethaus, Vodič za određivanje veličine-psi <https://pethaus.com.au/pages/sizing-guide>, pristupljeno lipanj 2023.

[18] Kristyn J. Stranica Homesalivpets, Kako mjeriti svog psa <https://blog.homesalive.ca/dog-blog/how-to-measure-a-dog>, pristupljeno lipanj 2023.

[19] Dani P. Stranica Wtihow, Kako izmjeriti psa, pristupljeno lipanj 2023.
<https://www.wikihow.com/Measure-a-Dog-for-Clothes>

